

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Kolmapäeval, 29. mail 1974

Nr. 41 (3929)

16. aastakäik

Eestlanna kohtu ees Austraalia valimiskampaanias

SYDNEY (M.K.) — Eestlanna Leida Eedla vabariigis alustas kohtuprotsessi Põhja-Sydney tööerakondlane Patrick L. Healey, kes leidis, et eestlanna poolt televisioonisaates antud seletus laimavat teda, kui ka teisi tööerakonna kandidaate. Leida Eedla oli televisioonis Austraalia tööerakonda nimetanud maskeeritud kommunistideks. Kohus lükkas süüdistuse tagasi, öeldes, et televisiooni-saates ei ole nimetatud kaebajat P. L. Healey't ega ka ühtegi teist tööerakonna kandidaati või erakonnaliiget nimepidi. Seaduse põhjal ei ole poliitiline erakond isikuks, kes võiks avaldada kaebust laimamise pärast. Leida Eedla oli oma arvamusist tööerakonna suhtes avaldanud Sydney TV kommertsiaal-saates, kus n. ü. tavalised, igapäevased inimesed selgitasid neid põhjusi, miks nad enam tööerakonnale ei hääleta.

Mainiti elukalliduse tõusu, lõpufutid streike jne. Leida Eedla ütles oma seletuses:

"Ma tulin lihest Balti riigist, Eestist. Põgenesin umbes kolmekümne aasta eest, kui venelased teisthordsest okupeerisid

ma kodumaa. Mul oli küllalt elamisest kommunistliku rohtu all ja ma tulin ära Austraaliasse. Koos abikaasaga töötasime kõvasti ja meil oli edu. Kasvatasime üles oma lapsed, andes nendele korralliku

hariduse ja elustandardi.

Siis umbes 16 kuud eest tööerakond tuli väärule ja ma mõlesin — see on ikkagi veel vaba maa. Kuid nüüd ma taipan, kuidas olen eksinud.

Järg lk 3

Täienduskeskkool suvepuhkusele

Eesti Täienduskooli õpilasi ja õpetajaid suvepuhkusele minekul. Pildil vasakult Heien Miller, Virge Tarning, õpetaja Helmi Eller, Hendrik Nymän, Gunnar Andersson, Merike Andersson, Epp Andersson, Ann Leesment, Mart Ventser, õpetaja Karin Saarsen, Epp Kiviäed ja Catrin Puusepp (EPL-foto)

Stockholms lõppes äsja siinse Eesti Gümnaasiumi juures tegutsev eestikeelne Täienduskooli rootsi keskkooli ja gümnaasiumi õpilastele, kes on huvitatud jätkata emakeelsete ainete õppimist ka pärast

Stockholmi Eesti Algkooli lõpetamist.

Õpetus toimus laupäeviti kell 10 kuni 12-ni alates möödunud aasta septembri lõpus. Peale eesti keele grammatika ja kirjandusloo said noored õpetust

ka maateaduse ja ajaloo alal.

Töö toimus kahes eraldi grupis. Õpilaste koguarv oli 20. Õpetajatena toimusid fil.dr. Johan Ungerson, kes on ka Täienduskooli juhataja, fil.mag. Richard Norvell, fil.mag.

Helmi Eller ja allakirjutanu.

Kuna Täienduskooli viimased tunnid sel kevadel olid just emakeele alal, tegid õpetajad Helmi Eller ja Karin Saarsen noortele väikese lõpupeo tordi ja "Coca-Colaga". Siinjuures

avanes hea võimalus kursustestega, kellest enamus on aktiivsed ka eesti skautluse alal ja noortejuhtidena suvekodudes, vestelda möödunud õppeaasta üle Eesti Täienduskoolis ja

Järg lk 8

Eesti keele üliskoolieksam Norrköpingis

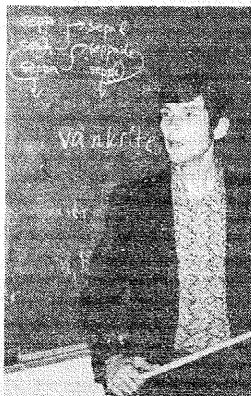
NORRKÖPING (EPL) — Norrköpingis toimusid ülikoolikursuse eksamid eesti keeles, kuigi linnas ei ole ülikooli. See osutub aga võimalikuks praeguses ülikoolikorralduses.

Norrköpings organiseeriti lihtsalt eesti keele õppegrupp, millise õppejooks Uppsala ülikooli someoneuri keelte professor Bo Wickman delegeeris keeleteadlase Aarand Roosi, kes oktoobrikuust kuni siiani "pendeldas" Uppsala ja Norrköpingi vahet.

Ja tulemuseks olid eksamid, kus 6 keeleõppijat saavutasid 20 ülikoolipunkti eesti keeles. See oli 84 töötunni tulemuseks, millest osavõtuks mõnedki grupi liikmed pidid nagu lektoriga kaugemalt kohale sõitma.

Aarand Roos, kes korraldas

Järg lk 8

Aarand Roos Norrköpingis ülikoolikursuse lektorina.

USA-ajakirja jutuajamine konsul Lauriga

LOS ANGELES — Ainult juhul viis spetsialiseerunud inimröövli kurja plaani Ameerika poliitilise politsei kätte. Nii pääsesid kaheksa maa diplomaatilise esindaja. Nende hulgas oli ettenähtus üheks ohvriks Eesti konsul Ernst Laur. Näib, et Los Angelese eestlase vilgas tegevus on sealse väikese eestlaste eluposti võimaluse suursaatkondade kõrval nii esile tõstnud, et see kaasaja röövlitegi silmapaari vahele ei jää.

Vältides konsulaadi töösse rohkem tungimast, esitan siin vaid seda, mis juba internatsionaalse pressi kaudu avaldatud meie konsuli ja meie probleemide üle. Ameerika katooliiklik "Twin Circle" esitab

ulatusliku artikli pealkirja all "Eesti elab" ja oma esilehel toob suure värvitruki pildi eesti konsulaadi pearuumist konsulaadi embleemiga konsul E. Lauri ja tütre Evaga.

Järg lk 8

EPL

Kolmapäeval, 29. mail 1974

TAKTIKA

Pärast valimisi, mis andsid vigilise tulemuse ja sundisid riigipäeva alalisele niideldada õnneratta-keeramisele selgitamaks, kas vastuvõetud seaduskoht peavad olema valitsuse või opositsiooni omad, on Palme sotsiaaldemokraatlik valitsus oma minoriteetseisundist (poole riigipäevast saavutab see vaid siis, kui kommunistid kaasa hääletavad, mida nad aga alati ei taha teha) püüdnud saavutada kodanliku poole lõhkumist ja valitsusele kindlama riigipäevatausta muretsemist.

Oli ju pärast valimistulemuse seigumist kohe selge, et ilma selle taustata on varsti tekkinud olukord, kus opositsioon mõne usaldusküsimuse välja võib kutsuda uued valimised. Sotsiaaldemokraadid suutsid hädavaevu ära hoida opositsiooni võimuletuleku ja järgmiseks loogiliseks sammuks oligi vajadus lõhkuda folkpartii-centerni-moderaatide ühisrinnel sellisel, et osa neist asuks toetama vähemusvalitsust ja nii aitaks vältida uusi valimisi, millest praeguste gallupite järele ikkagi oleksid veel valitsuserakonnale ebasoodsad, kuigi asi on paraneemas koos paraneva konjunktuuriga.

Sama edasilükkamist on kõige rohkem soovitud ka folkpartiet, kes valimistel tugevasti kohti kaotas ja oma eksistentsi kindlustamiseks vajab aega. Sellest huvidest tulenevalt valimisküsimuses lähtudes on Palme oma lähenevaks suunaand just folkpartiet suunas sellisel, et valitsuse poliitilised ettepanekud reformide suhtes "klapiivad" viimase soovidega.

Kui nüüd valitsus kutsus Haga lossi erakondade esindajad poliitiliste ja majanduslike küsimuste arutamiseks, siis jäi otsekohe mulje, et tegemist on rohkem taktikalise võttega kui tõelise vajadusega, sest kõne alla tulevad probleemid olid sama hästi võimalik käsitleda riigipäeva tavajärgi parteidevahelisi kanaleid pidi.

Nüüd oli aga vaja ka laiale avalikkusele teatud muljet jätta ja nagu hiljem erakondadele seadud küsimustest selgus, oligi siin tegemist opositsiooni eriti raskesti olukorda seadmise

katega: valitsus on valmis reformideks, kas opositsioon on valmis kaasa aitama nendest tekkivate kulude katmiseks, näit. uute maksudega, maksustamisega jne.

Valitsus saavutaski vajaliku efekti. Vastused klassifitseeriti "lootustandvaiks" ja "negatiivseteks". Folkpartiet oli kõige lootustandvam, kategooriasse võeti ka tsentrum vaatamata selle keeldumisele edasi lükata pensionivanuse alan-damist, samal ajal kui "negatiivseteks" loeti ja edasistest läbirääkimistest kõrvaldati moderaadid ja kommunistid (vpk).

See tähendab seda, et valitsus lootis keskerakondade abiga valimisi edasi lükata ja lõhkuda senine sotsiaaldemokraatide ohustatud kolme kodanliku erakonna koostöö moderaatide "diskvalifitseerimisega" - võtet on ka varem kasutatud, viimati nn. IB-afääri komisjonis, kus "äärused", kommunistid ja moderaadid, kõrvale jäeti. Moderaadid nimelt ei tahtnud oma tegevusvabadust järgmisteks valimisteks siduda kohustusega toetada uusi koormusi, ilma et oleks uuritud kokkuhoiu võimalusi avalikus sektoris.

Ilmne on aga, et Palme selle diskvalifitseerimise allakriiputamiseks ohverdas ka oma senised "sotsialistliku rinde" partnerid kommunistide näol, eriti kus need oma nõudmistega on olnud mitmeti ebamugavamad kui kodanlikud erakonnad, kus alles äsja centerniga vana parteijuhi Hedlund vahendusel saavutati kompromisside, mille valitsus arvestab nüüd minoriteetvalitsusele uut parlamen-taarset alust "suurtes küsimustes" koostöös keskerakondadega, mis on ju selles mõttes isegi hea, et kommunistide mõju valitsuse otsustele väheneb.

Valitsuse küsimuste hulgas opositsioonile oli mh. ka see, kas nad on valmis aitama inflatsiooni pidurdamiseks vajalike sammudele. Centern otsustas aga viimase hetkel, nagu kutsuda vastu Fäldini arvamist, süüki loobuda koostööaladuse andisest sotsiaaldemokraatidele. Kuna senine koostööpartner nn. keskerakondade koostööks, folkpartiet, selle koostööaladuse andis, siis on ilmselt nüüd jäänud paljaks lõõksõnaks, ilma reaalsema sisuta nn. "mittensamverkan".

Sellelegipoolest võib uskuda, et ka centern, kes varemgi on valitsusega bilateraalseid erikokkuleppeid saavutanud, ka edaspidi vajaduse puhul selleks valmis on, kuigi Palmele jääb ju toetusel. Sotsiaaldemokraatid on seega õnnestunud oma kiiluga lõhki ajada moodunud valimistel konkreerunud kodanliku rinnet.

Asi tüürib aga kogu probleemikompleksi selle poole, et sotsiaaldemokraadid ja keskerakonnad ühiselt teevad otsuseid edaspidise arengu suhtes. Kas siis elliselt, et vähemusvalitsus valitseb folkpartiet abiga parlamentis või koguni laiendatakse kabinetti selle erakonna esindajatega, mis demokraatlikust seisukohast oleks ausam, sest kes omab reaalse vastutuse, peab ka

VÄLISKOMMENTAAR

Aatomiriikide juurdekask

New Delhiis avaldatud ametliku teadaande kohaselt on India neil päevil teostanud oma esimese tuumalaengu ohkmise, kusjuures plahvatuse sündis sadakond meetrit maapinna alla. Teadet kinnitasid mitmed seismilised jaamad välismaal registreerides plahvatust Rajastani riigimaal India loodeosas vastu Pakistani. Seismograafilistel andmetel hinnati laengu lõhkejõudu ligikaudu vastavaks ameerika aatompommi, mis Teise maailmasõja lõpujärgs heideti Nagasaki linnale Jaapanis.

Kui india aatomienigakomissiooni seletust uskuda, siis on ohkime eesmärgiks olnud tuumajõu kasutamise rahuliseks otstarbeks, nimelt kaevanduste alal. Targem on muidugi arengut ära oodata, sest esimese tuumaplahvatuse sõjaväelised järeledused hakkavad ilmema alles mõne aja pärast. Esialgu on igatahes selge, et India on kuudena maana jõudnud aatomiriikide peresse, kuhu enne vaevalis järelekorras kuulusid USA, Suurbritannia, Nõukogude Liit, Prantsusmaa ja Puna-Hiina.

Ararati-ronimine keelati

ANKARA (EPL) - Püübi järele maabus Noa laev Ararati mäele, mis asub praeguses Türgis, ainult tosin kilomeetrit N. Liidu piirist. See on aastaid olnud populaarne turismpaika, sest kõik on tahtnud külastada Noa maasumbipaika.

Nüüd on Türgi valitsus Araratile ronimise keelanud. Põhjuseks on Moskva murin, et Ararati otsast vaatavad lääne spioonid küiere sisse Nõukogude Liitu kus piiri ääres on sõjalisi seadmeid.

Ratturi SURM auto all

HOFORS (EPL) - Riigimaantee nr. 80 Hoforsi juures sai õnnetult surma 13-aastane eesti tütarlaps Pia Saarela.

Tütarlaps sõitis jalgrattal koos ühe kaaslasega. Nad jäid tee äärelle seisma, et oodata võimalust üle tee teisele poole minnaks. Kui rida autosid oli möödunud, hakkas ta üle minema, tähele panemata aga, et ka teiselt poolt oli kiirelt lähemas auto. See ei suutnud enam pidurdada ja sõitis tütarlapsel peale.

praktiliselt kaasas olema otustuste tegemisel. Opositsiooni, kes ei ole valitsusega opositsioonis, ei ole ju tegelikult olemas. Kui konsekvantse ei võeta reaalsest olukorrast, siis tekib kummaline vaheaste, kus need, kes on valitud oponentina valitsusele, tegelikult moodustavad selle püsimeis toe.

Kuidas valijad reageerivad, selgub muidugi järgmistel valimistel. Selleks ajaks loodab valitsuserakond taas ülekaalu saavutada, seda loodavad ka temaga koostööd plaanitsevad erakonnad kui ka need, kes koostööst eemale jäävad tõelise opositsiooniseisundisse. Raske on aga kujutada ette järgmisel korral kodanlikku poolt alternatiivse ühisrindena.

KLA

Aatomiriikide pere ise on tänaseni olnud vaevalt üksmeelne. Kui USA, Suurbritannia ja N. Liit aastal 1963 sõlmisid lepingu tuumajõu kasutamiseks, siis kirjutasid sellele lepingule alla ka maailma paljud riigid, kellel polnud aatomipommi üldse. Allakirjutamast keeldusid aga Prantsusmaa ja Puna-Hiina, kellest esimesel neljal rühma oli ja teisel käisid parajasti ettevalmistused nende relvade soetamiseks. Sama lugu kordus aastal 1968 Moskvas sõlmitu lepinguga, mis keelustas tuumarelvade levikut igasugusel viisil.

India kirjutas küll alla 1963 lepingule, võibolla seepärast, et tuumajõu kasutamise alpool maapinda jäid selle dokumendi kohaselt lubatuks. Ta keeldus aga allakirjutamast 1968 lepingule põhjendusega, et see dokument jagab maailma kahte leeri: tuumarelv oma vateks ja mitteomavateks maa-deks, kusjuures kohustuste all kannatavad eeskätt need ilma tuumarelvadega.

Nii on India aegasti jätnud enesega õiguse kasutada tuumajõudu maa-aluste plahvatuste abil, nagu need 1963 lepingu kohaselt on jäänud lubatuks.

Peaminister Indira Gandhi seletas sel puhul ajakirjanikele, et polevat "mingit põhjust tunda rahust tuumakate pärast". India uudistebüroo United News of India rõhutas aga eriti, et India on nüüd

Surm liiklus-õnnetuses

NEW YORK (VES) - Chicago lähedal Arlington Heights kohal sai 10. mail liiklusõnnetuses surma 36-aastane Peter Lall, abielus ja alaealine tütre isa.

Peeter Lall oli sõitmas tööl koju tagasihoidlikult kiirusega. Talle kiidutas suure kiirusega vastu 17-aastane juhiloota nooruk, kes kaotas kontrolli auto üle ja sõitis üle keskjoone ette vastutulevatele autodele, pörkudes kogu kokku Lalliga, misjärele nooruki autole omakorda peale sõitis järgmine auto.

O. Lall sai silmapilkselt surma, kuna pealesõitnud nooruk pääses eluga, saades aga tõsiselt vigastusi. Lall oli sündinud Tallinnas ja töötas kindlustusinvestorina. Tema abikaasa on kirikuõpetaja Pähni tütar.

Stockholmi valimiste toimikond moodustet

Stockholmis toimus VI-date üldvalimiste teostamiseks kohaliku valimistoimikonna moodustamise koosolek, mida juhatas Esinduse abiesimees Olaf Muruk. Valimiste Peakomitee esimees Joh. Kant tervitas osavõtjaid ning rõhutas pealinnas suurt osatähtsust eelastate üldvalimiste õnnestumiseks. Ta märkis ühtlasi, et eelseisvaid valimisi omavad erilist tähtsust seoses Sisserännu Ürismiskomissiooni ettepanekuga, kuna uus valitav Esinduskogu võib selles reformis, mida ettepaneku kohaselt teostatakse, tähtsaliikut saada oma tööks paremad tingimused kui kõik eelmised 18 võitlusastajooksul.

Pikema ettekanne aktuaalsest olukorrast esitas bürojuhataja Ahti Pae, kirjeldes kultuurilise enesetööstuse kasuks tehtud tööd ning neid poliitilisi aspekte, mis eesti rahvusgruppi senise eluviisiga edaspidiseks saavutavad. Elavalt arutasid koosolekust osavõtjad mitmeid tehnilisi küsi-

muutunud aatomiriikide. Ärasele-tatult osutab see selgesti suunale, kuhu areng töötab viia.

Erinevalt reaktioonist paljudes välismaades ruttas N. Liidu ametlik teadetebüroo Tass ebatavaliselt kiiresti kommenteerima tuumalaengu ohkimist Indias kui "rahulust plahvatust", mis olevat kooskõlas "India püüetega käia võrd-sed samme vastavalt rahvusvahelisele tehnoloogilisele arengu-le".

Kommentaari on iseenest koo-skõlas N. Liidu India sõprus- ja koostöölepinguga. On ju üldiselt teada, et 1963lt ulatusliku sõjaväelise relvastumise Nõukogude abil on India ühtlasi pühendanud suurt tähelepanu ja kulutanud palju raha elektronika ja raadioladale, mis on lähedases ühenduses tuumaurimise sõjaväeliste külgedega.

India sõjas Puna-Hiina ja Pakistaniga näitavad pilti, mis ei kõnele just sellest, nagu oleks India ikka ja jälle olnud agressiivsete naabermaade saamahuu sõdutsuks ohvriks. Keeldudes allakirjutamast tuumarelvade levikut keelustavale lepingule jättis India enesele lahti ukse sissepääsuks aatomiriikide peresse, hoolimata sellest, et maal valitseb majanduslik kaos ja rahva rõhuv enamus kannatab viitsuse ja nälja käes. Nii on küsitav, miks oli India valja astuda aatomiriikide hulka enne kui maa poliitilised siseprobleemid olid lahendatud.

Väljavalda neis tingimustes vi-hjab pidevuse tõusule Lõuna-Aasias lähemalt aastatel. Puna-Hiina on juba kujunenud tõeliseks tuumajõuks ning jatkab selle arendamist atmosfääriliste tuumakate abil, hoolimata maailma rahkete protestidest. Pakistat on kaua olnud tõos ettevalmistatavate ürimistega samal ajal ja hakkab omakorda kindlasti kiirustatuna edasijõudmisega, tingituna just India saavutustest.

Areng töötab niivõisi viia aatomiriikide jatkava juurdekaskvuni ahelreaktsiooni kaudu, tõmmates kordamööda kaasa mitte ainult Pakistani, vaid võibolla teisiigi mald lähemal või kaugemal.

A.K.

Hiiu Tarmet Johnston, eesti taanlaste Torontoos, käis koos oma hambaarstist mehe Thomas Johnstoniga ja poja Mikuga Lõuna-Aafrikas Johannesburgis toimunud hambaarstide kongressil ja sooritasid sellega ühenduses poolteist kustu kestnud ringreisi.

EESTI PÄEVALEHT

Eestniska Dagbladet

Peatoimetaja Juhana Kokla

Vastutav väljaandja

(ansv. utg.)

Arvi Moor

Toimetuse ja tallus:

EESTI MAJAS Stockholm:

Wallingatan 32, 1 tr.

Postiaadress: Box 667

101 29 Stockholm 1

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunna Jüri Aus

Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,

631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72

Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0

Kuulutusravete postigiro 60 59 00-0

Eesti Päevaleht Förlags AB,

Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 170:—

Termin (4 kuud) kr. 62:—

Kuu kr. 17:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens

Tryckeri AB Eskilstuna 1974

Norrköpinglased eesti keele eksamil ülikoolikursuse 20 punkti raames (Foto Rein Liiv)

Eesti keele õppimise võimalused praeguses rootsi koolisüsteemis

Kui Rootsi ülikoolide kantsler kevadel 1970 otsustas eesti keelt mitte arvata eksamiainete hulka soome-ugri keeltes, avaldati proteste paljude eesti organisatsioonide ja ka üksikisikute poolt. Soome-ugri instituudi kolleegium Uppsalas tegi ettepaneku eesti keelele luua koguni iseseisev õppeliin. See seisukoht võeti ülikooli õppenõukogus arutamisele ja viimaks muutis kantsler meelt. Niisiis kehtivad alates a. 1971 vastavad määrused eesti keele õppeliinil soome-ugri keelte raamides Uppsalas ja Lundi ülikoolides (aga mitte Stockholmis). Ajavahemikul jaanuar 1971 kuni jaanuar 1974, s.o. kolme aasta jooksul, sooritati eesti keele eksameid Uppsalas järgmises ulatuses: 3 õpilast 40 punkti, 6 õpilast 20 punkti ja 8 õpilast 10 punkti (mitte-mitte-estlased oma teise soome-ugri keelena). Vastavad arvud Lundi ajavahemikul jaanuar 1972 kuni jaanuar 1974 on 6, 14 ja 5.

Ja nüüd eksamiteni jõutud ka Norrköpingis, ehkki seal pole ülikooli, küll aga aktiivne eestlas-kond. Norrköpingi eestlased on nimelt täienduskool, täienduskeskkool, laste mänguring, EEL kogudus, Eesti Ortodoksogudus ja vabakogudus, laulukoorid, skaudid-gaidid, rahvatantsurühm, noorte fotoklubi jn. — ja Eesti Kodu, kus suurem osa sellest tegevusest aset leiab, ja kus vanad ja noored meelsasti koos käivad.

Aasta aega tagasi tõstatati küsimus, kas ei oleks võimalik korraldada eesti keele kursusi ülikooli tasemel ja vastavate määruste kohaselt. Organisatsioonide võitis enda peale Ivar Wirén, kes "sai kaubale" kohaliku õppekeskuse TBV-ga. Ja lektor muretsesiti Uppsalas ülikoolist soome-ugri keelte professori, eestisõbraliiku Bo Wickmani vahendamisel — nimelt Aarand Roos.

Oktoobris peeti esimesed loengud ja esadpidi igal teisel nädalal kolm tundi reede õhtul ja neli tundi laupäeval, kokku 84 tundi. Muidugi jõuti selle aja jooksul tegelda muuga kui ainult grammatikaga. Kursus, ametliku nimega "Soome-ugri keeled, põhikursus A 4, 20 punkti, eesti keele liin", koosneb järgmistest osadest: üldine fonetika 1 punkti, eesti keele grammatika 5 punkti, tekstilugemine (700 lk.) 6 punkti, kirjallik keeleoskus 3 punkti, suuline keeleoskus 3 punkti ja nn. reaalteadmised (Eesti ajalugu, maateadus ja kirjanduslugu) 2 punkti.

EKSAMID

Tööd alustati üheksa õpilasega ja suurem osa neist jõudis malku aliguses kirjalike ja suuliste eksamiteni. Aga et eksamidel on võimalik sooritada osade kaupa, ei jäänud ükski lausa ilma punktideta. Eesti keele 20 punkti said kätte järgmised (kelledest mõnel on mõni pisem osa veel õendama): Jaak Kivikari, Julie Käara, August Liiv, Rein Liiv, Jorma Wirén ja Mirtja Wirén.

Õpilasteks olid küll Norrköpingi eestlased, aga vähe oli neid, kes pääsesid väsitavatest reidest. Üks õpilane elab Katrineholmis, kaks narkese maad väljaspool linna. Abyss resp. Vikbolandets. Üks viibib muude õpingute tõttu Stockholmis ja kaks on sõjaväeteenistuses, neist üks lähedal, teine Gotlandil — ja kõik nad tulevad

nädalalõpuks koju ja eesti keele tund!

Nii et Norrköpingi eestlas-konna algatusvõime kõrval tuleb kõrgelt hinnata ka õpilaste tahtejõudu, eriti kui juhtume teadma, et neil on tulnud kanda suuri majanduslikke kulusid kursusemaksu näol, mis ulatub mitmesaja kroonini.

ÕPETAJATE JÄRELKASV

Hea küll, aga mida me taotleme ja mis on nende kursuste eesmärgiks, võidakse küsida. Kõigepealt on muidugi tegemist meie rahvuslike teadmiste suurendamisega isiklikul pinnal. Võime ka rääkida väljaõppest rahvuslikus töös, eeskätt Rootsis üles kasvanud noortele, kes ise tegutsesid noortejuhtidena.

Vähe on muidugi neid, kes kasvavad karjääri teha soome-ugri keeleteaduse alal, aga et need vähesed saaksid vajaliku koolituse, on tähtis, et me suuremal määral näitame huvi olemasoleva — kätte võeldud — aine vastu, mis kannab nime "eesti õppeliin". On ka aeg hakata suuremas ulatuses rakendama kõiki neid, kes on eesti keeles mõne eksami sooritanud — täiendus(kesk)kooli õpetajatena.

Ja keskusets, kus eestlasi on liiga vähe iseseisvate täienduskoolide üllapidamiseks — ja Stockholmis, kus on üksainus täienduskeskkool — tuleks organiseerida eesti keele õpetajate kaader rootsi algkoolides.

EESTI KEEL ROOTSI KOOLIDES

Põhikooli õppekava (Läroplan för grundskolan, 1969) näeb nimelt ette mitmesugust abi sisserändajatest lastele. Õpetust emakeeles võivad taotleda need lapsed, kellele vanematest vähemalt ühel on emakeeleks muu keel kui rootsi keel. Kui kodus räägitakse nii eesti keelt kui ka soome keelt vanemate päritolu tõttu, võib laps koolis mõlemad õppida.

Seevastu pole kuski määrustes öeldud, et ta peab oma emakeelest aru saama, ehkki seda nähtavasti eeldatakse. Õpetus on vabatahtlik ja hõlmab kaks nädalatunni ja asendab vastava arvu tunde muude ainetes. Kui õpetus eesti keeles toimub "vabalt valitud aine" — kõrgstaimel, antakse selles hime nendes klassides, kus jagatakse tunnistusi. Seejuures on hea

hinne lõppklassis kasuks edastipäsemisele gümnaasiumi.

Ja gümnaasiumis on võimalik emakeelt õppida nn. C-keelena (kolmanda keelena) mõõdukas sätelises alates, kuigi eesti keel ei ole nende keelte hulgas, mida õppekavades näidatena esitatakse. Tõenäoliselt pole meie koolitoimkonnad seda veel taotlenud.

Teadaoletaval andmel on vähemalt üks gümnaasiumiõpilane Stockholmis omapead võeldud õiguse eest eesti keelt õppida rootsi gümnaasiumis.

EESTI KEELE GRUPID

Stockholmi põhikoolides kasutati esmakordselt nimetatud võimalusi Skärholmenis, kus õppeaastal 1971/72 töötas grupp kuue õpilasega (eri klassidest ja koolidest). Seevastu on Skanstulli Katarinakoolis juba aastaid püütud luua midagi eesti kõrgstaimel taolist, sest sinna on enamasti suunatud Eesti Algkooli lõpetajad, s. t. pärast kuusandat lõpetajad.

Mitmesugustel põhjustel alustati seal alles sügisel 1973 emakeelset õpetust kahe nädalatunni ulatuses.

Soome professor: Eesti kirjandust soomendatud vähe

TAMPERE — Prof. Kal Laitinen esines Tampere ettekandega eesti ja soome kirjanduse vastastikusest mõjust. Ettekanne leidis aset Pirkkala-kirjanike malku-kokkulekul ja oli järelekoos nimetatud kirjanike hiljutise Eesti-külalastusega.

Laitinen pidas soome kirjanduse kahjuks olukorda, et eesti kirjandust tõlgitakse soome keelde äärmiselt vähe, märgib Tampere Aamulehti, 14. mail. Laitinen tähendas, et soome ja eesti kirjandusel on ühised juured. Rahvapärarimus on samasugune, samuti rahvaluule. Aga on ka erinevusi: Soome ja Eesti ajalugu ei ole kulgenud võrdses taktis ega samade tähtede all. Eesti ajaloo musta perioodi iseloomustatakse ka rahvaluules, mille põhitoon on tumeda ma varjundiga kui soome rahvaluule.

Vanim eesti raamat on pärit 15. sajandist nagu esimene soome keelnegi teos, aga Eestis jõuti pisut ette. Otseses mõttes eesti oma kirjandust hakkas Eestis ilmuma 18. sajandil. Laitinen järgi on eesti kirjandus saanud rikkalikult impulssi soome kirjandusest.

Eesti Kalevipoja kohta võlme ütleb, et seegi on saanud ärastus meie Kalevalast. Üles Laitinen, kes tähendas eesti realismi kohta, et see sai alguse mõõdukat sajandi viimase aastakümne keskel. Ta kõneles ka eri kirjanike rühmitustest, nagu Noor-Eesti ja Siuru, ja ajakirjude silmapaistvatest kirjanikest.

Kaheksa õpilast s.o. suurem osa kooli eesti õpilastest, võtab osa sellest tööst. Pearõhk on eesti keele, aga kindlat õppekava ei ole.

Juba enne ülestõusmispuhi jagati Stockholmis kõrgle kõrgstaimel (ja kuenda klassi) õpilastele ankeetlehti, kuhu tuleb märkida soovitud ainet kombinatsioonid eloleval õppeaastal. On teada, et mitmed eesti noored on soovinud õpetust emakeeles. Sisserändajate õppeala rektor Hardy Hedman on korduvalt küsinud, milks eestlased ei kasuta juhist eesti keele õpetust sellisel organiseerida.

Õpilasi leidub nimelt külluses ja huvi näib ka olevat, aga seni pole kuskilt olnud õpetajaid võtta! Niisiis lõpetan selle kirjutise üleskutsega pedagoogidele, noortejuhtidele ja muidu asjast huvitatutele ühendusse astuda Eesti Komitee-ga, tel. 21 54 80 või otse rektor Hedmaniga, tel. 44 67 70.

AARAND ROOS

Eesti kirjanduse traditsioon on püsiv, püsivam kui meil. Mineviku ja tänapäeva ühendusside on tugev, ütles prof. Laitinen. Ta lisas, et eesti kirjandusest teatakse Soomes vähe, kuna seda on tõlgitud hõlmavalt napilt. Eestis on tõlgitud soomes kirjandust palju rohkem. Kaotus on üksnes meie pool, sest eesti kirjandus on alati annud meie kirjanikele rikkalikult ajandeid. EPL/Mrj.

Tunnustust võimlejate panusele

TORONTO (EPL) — Ontario provintsiavalitsuse peaminister William Davis andis Royal Hotelis üle tunnustuskirjalid eesti Kalev — Estienne võimlejate panuse eest maailmaestriivõistlustel Hollandis.

Tunnustuskirjalid anti kõigepealt üle võimlejate juhlle Evelyn Koopile ja seejärel võistelnud võimlejatele Märi Vähi, Karen Viinamäele, Ritta Laurile, Malli Umelaesle ja Karmen Kruusmälele.

"Kalev-Estienne" eliitgrupp esineb küllalises Stockholmis Enskede spordihallis laupäeval, 15. juunil kell 17. Pääsmete eelmüük Eesti Kultuuri Koondises Stockholmis.

EESTI MAJA
WALLING. 34-1
Pereainene: 21 81 34
Majavanem: 11 47 77

Seltskondlikud ruumid on avatud äripäeviti kell 11.30-19.00 laupäeviti kell 14.00-17.00 kuld pühapäeviti on ruumid suletud.

Sooja toitu serveeritakse Eesti Majas äripäeviti kell 11.30-13.30 ja 17.00-18.30 (laupäeviti on vaid kohviku osa avatud).

Ruumide üürimine toimub Eesti Maja perenaise kaudu telefonil 21 81 34. Küsige ka menüü ettepanekuid! Kui on erilisi soov, katsume neid lahendada.

Majavanema büroo on avatud teisipäeviti kell 9.00-18.30 kolmapäeviti kell 11.00-15.00 ja neljapäeviti kell 14.00-18.00.

Majavanema telefon: 11 47 77.

Toetage Lõuna-Rootsi E.Maja!

A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiate tellimisleht

Käesolevaga soovin osta A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiaid a Rkr. 100:- ja tasun asjaajamiskuludeks Rkr. 10:- igalt aktsialt (kokku Rkr. 110:-). Samaaegselt palun mind kanda aktsiaomanike nimestikku.

Soovitud aktsiate arv

Tellitud aktsiate ja asjaajamiskulude arvel tasun Rkr.

samaaegselt käesolevaga / hiljemalt järgmiseks kuupäevaks

postgiro arvele nr. 16 01 10-3 / pangavarvele nr. 418-9122 / lisan pangatsheki / rahasedelid. (Soovitatav alla kriipsutada!)

(koht ja kuupäev)

(allkiri)

Täielik nimi ja aadress:

LÕUNA-ROOTSI
EESTI
MAJA

AB Lõuna-Rootsi Eesti Maja, c/o M. Laas, Boels väg 5, Hjärrup, 222 48 Lund. telef. 040/46 53 85, portgiro 16 01 10-3.

Eesti kultuuri ajaloost: Eestlaste n.ö. kõrgkultuur tekkis tegelikult alles möödunud sajandil

Aastal 1502 oli Leonardo da Vinci Firenze's ja maalits Mona Lisa portreed. Kuus aastat hiljem, ehk täpsemalt mais 1508 alustas Michelangelo Roomas Sixtiini kalbel lae maalimist. Ta sai selle valmis oktoobris 1512. Teisel pool maakera oli mõnikümme aastat varem valminud maailma põnevaim skulptuuriteos. Aastal 1479 sai Tenochtitlani linnas valmis kolme ja poole meetrilise

diameetriga reljeefskulptuur mille juures atseekindiaanlaste kujurid olid töötanud viiskümme kaks aastat. See teos oli nii vägev, et hispaanlased, kes 1521 Tenochtitlani (praegune Mexico City) vallutasid, siis ei jõudnud seda ära lõhkuda, vaid matsid selle maasse. Skulptuur leiti juhuslikult 1790 ja on praegu tuntud kui "Atseekide kalender".

Eestimaal käis samal ajal sõda venelaste ja Liivi ordu vahel (1501–1503), maad rüüstati mitmel puhul ja eestlastel oli võitlemist oma vara ja elude säilitamiseks. Ei olnud neil mingit mahti ega oskustki ühinevat kõrgkultuuri objektidele lähedale ulatavaks loominguks ja ei olnud neil sellest kõigest amugi.

Veel 1585 karakteriseerib jesuiit Antonio Possevin ("Kiri Mantova hertsoginnale" – mille Vello Salo tänuväärsel kombel eesti keelde on vahendanud) Tartust lahkudes eestlasi ja lättsi kui "lihtsaid, igast käibikamisest, peaaegu inimlikult kultuurist eemalseisvaid rahvaid". Lääne-Euroopa kultuur ei olnud veel Baltikumi jõudnud.

Keskaja lõpuni leetutati muistseid viise ja loodi uusi, tantsiti mõnel suvepäeval ja talveõhtul jutustati muistseid lugusid. Sel loomulikul viisil väljendus inimeste loov fantaasia ja vajadus oma eksistentsile mingit tõlgendust leida.

Põhiliselt oli selline rahvalooming verbaalne (rahvalaulud) vokaalne (rahvaviisid) ja taktiline (rahvatantsud). Kui kõrgelt me neid ka ei hindaks tuleb omelt meelest pida, et taolisi rahva-

loominguil omavad ka kõik teised rahvad. Ei ole mingit põhjust arvata, et eestlaste rahvalooming oleks kõrgem või väärtuslikum, kui teiste rahvaste loomingu.

Pealegi oli eestlaste vormiline ja visuaalne loomingu üsna nõrk – see seisnes naiste tehtud tikandis ja vöö ning kindakirjades ja meeste nikerdatud õllekappades.

Järgneval sajandil ägenes sotsiaalne rühumine ja eestlased sattusid veelgi halvemasse olukorda ja nende rahvakultuuriline loomingu püsis seetõttu endisel tasemel, kuna Lääne-Euroopa rahvad neil aegadel üle elasid baroki, rokokoo ja klassitsismi. Tallinnas sündinud ja surnud Michael Sittow (1469 – 1525) sai küll kuulsaks Euroopa vürstikodades, aga Eestisse pole jäänud alnsatki vaieldamatult originaali tema loomingu, ka on tema rahvus senini kindlakstegevamata (isanimi oli Claves van der Sittow) nagu väidab Mai Lumiste artiklis "500 aastat meister Michel Sittow sündinud" (Kunst nr. 2, 1969, Tallinn).

Eestipärasele kõrgkultuurile suudet alust rajama hakata alles nn. rahvusliku ärkamisaja algusega (umbes 1800) Selle eeldusiks olid eestlaste olukorra paranemine

ja lugemisõkuse tõus koos kooliseadusega (1816).

Võiks silnpuures meeldetuletada J.W. Jannseni "Perno Postimeest" (1857), F.R. Kreutswaldi "Kalevi-poega" (1857), "Vanemuise" ja "Estonia" laulu ja mänguseltside asutamist (1865) ja esimest laulupidu (1869) ning aastakümne hiljem Tartus asutat Eesti Kirjameeste Seltsi (1872).

See oli eestlaste ajaloos väga võimas aeg mil igal aastal astuti samm lähemale Euroopa kultuurirahvale, seejuures on väga tähelepanv, et lugu masse haarav liikumine võttis jällegi verbaalse ja vokaalse vormi. Ja need jooned on jäänud domineerima eestlaste kultuurilisse identitesse.

Eesti kultuuripildis on üsna iseloomustavaks nähteks, et on küll ehitatud laululavasisid ja teatrituure, kuid tänase päevani veel mitte alnsatki raamatukoguhoonet ega kunstimuuseumi. Need asutused on saanud kõigil perioodidel peavarjaks juhuslikud ja hoopis muuks otstarbeks ehitet hooned. See tähendab seda, et eestlaste kultuuritunne eelistab olukorda kus saab hulanisti koos olla.

Muistseist kilgipidudest ja kulasmannest on saanud valgus-

peod ja laulupäevad, seega kannavad eesti kultuuri kõige markantsemad nähted ikka veel massikultuuri jooni. See ei pruugi tähendada head ega halba, see on lihtsalt meie juures teistmoodi kui teiste rahvaste juures.

On veel teinigi joon selgesti märgatav Eesti kultuuripildis: kui ärkamisajaga kirjameestel kuulus viiskümme aastat esimese kunstiväärtsliku raamatu produtsseerimiseks (Juhan Liiv "Vari" 1886) siis olid eesti kujutavad kunstnikud juba ammu tegevad rahvusvahelises kunstimaailmas.

Johann Köler esines oma teostega juba 1859 Roomas, järgneval aastal Londonis, Pariisis ja Antwerpenis ning 1889 toimus Viinis tema teoste ülevaatenäitus. August Weizenberg esines 1873 Viinis ja seejärel Pariisis, Londonis, Roomas, Helsingis ja isegi Melbourne ning Chicagos. Amandus Adamson esines skulptuuridega Pariisis 1888.

Mõnikümme aastat hiljem liikus ja õppis Ants Laikmaa Düsseldorfis, Hollandis, Belgias ja Pariisis, Kristjan Raud õppis sajandivahetusel Düsseldorfis ja Münchenis. Käesoleval sajandil jatkus see joon alates Nikolai Trilgi ja Konrad Mäe ning lõpetades Jaan Grünbergi, Eduard Wiltrai ja Karl Pärsmäega.

Arusaamine Eesti kunsti varasest ja jõulise emantsipatsioonist näib aga eestlaste kultuurilises teadvuses täiesti puuduvat. Oieti on esmakordselt sellele tähelepanu juhtunud Vaikse Tiik artiklis "Eesti kunst ja Noor-Eesti" (Tartu Kunstimuuseumi Almanahh nr. 3, Tartu 1972).

Kui Eesti kunsti teiste kultuurirahvaste kõrval peaaegu otsekohe oma tekkimisel esines kõrgkultuurilisel pinnal ja rahvusvahelisel plaanil, siis jõuti omelt alles hiljalt aega hiljem vastavate asutuste loomiseni. "Eesti Rahva Muuseum" asutati Tartus 1909 eesmärgiga "eesti rahvateadust igakülgsest edendada".

Tallinnas asutati 1919 "Eesti Muuseum" esialgselt Tartu muuseumi ideede alusel ja Kristjan Raua õhtusel, kuid 1925 muudeti see ümber "Eesti Kunstimuuseumiks". Ants Laikmaa oli see mees, kes asutas Tallinnas 1907 esimese "Eesti Kunstiseltsi", ta valiti ka selle esimeheks ja abiesimeheks Voldemar Päts. "Eesti arhitektide ühing" asutati 1921 ja "Rakendus-kunstnike ühing" alles 1932.

On säilinud Carl Robert Jakobsoni kiri Johann Kölerile 1872, kus ta muuseumi ütleb: "Juunikuu lõpetusel saab siin Tallinnas üks elajate ja põllutöö näitus olema. Kas Teile ei võiks siis, nagu ükskord jo rääkisite, üht plüüdi näitust, kas Aleksandri, ehk Kaarli kooli heaks asutada?"

Ühelt poolt iseloomustab see lause Jakobsoni kui tollaajase rahvajärgi kultuurimõistmist, teiselt poolt saab mõistetakse, et Roomas, Londonis ja Pariisis esinenud kunstnikul polnud mingit tahet oma teoseid esitada "koos elajate ja põllutööga".

Ometi oli Jakobsoni idee alnsaks võimaluseks eesti kunsti esitamiseks laiemale hulkadele, see realiseerus 1904 Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi näitusel. Siis esinesid

A. Weizenberg, A. Laikmaa, V. Päts, K.A. Hindrey, M. Pukitis, A. Kivi jt.

Võrdseks võiks meenutada, et nn. "Vanem Pinakoteek" kunstimuuseum Münchenis asutati juba 1508. Rahvaraamatukogud Eestis tekkisid esimestena Läänemaal 1540-date aastate ümber Kiriku ja kogudusteraamatukogudega. Rooma linnas oli 1300 kakskümmeend kaheksa avalikku raamatukogu.

"Vanemuise" teatrituure Tartus sai valmis 1906 ja "Estonia" Tallinnas 1913. "Eesti Kirjanduse Selts" koos ajakirja "Eesti Kirjandus" alustas tegevust 1907. Esimene kutseline sümfooniaorkester asutati 1908 Tartus – juhatajaks S. Lindpere, esimene algupärane ooper "Vikerlased" E. Aavalt toodi lavale 1928 "Estonia" poolt Tallinnas.

Kõik need arvud näitavad, et eestlaste kultuuriasutused ja kultuuriline loomingu on väga noored, enamal juhtudel pole nende iga mitte sadat aastatki. Eestlastel on tulnud oma kõrgkultuur luua sajakahekümne aastaga ja see on küll inimkonna ajaloos üsna erakordne nähe – aga seetõttu on ka kultuuriteadus eestlastel üsna õhuke ja pealiskaudne.

Praegu ei ole küsimus enam eestipärase kõrgkultuuri olemasolus, vaid selles, kui suur ja milline osa sellest suudetaks rahvale omaseks teha.

ENDEL KÖKS

Kaasaegses üliskoolis

NEW YORK (VE) – New York Daily News tõi ära teate noormehest, kelle kohta politsei tõstis süüdistuse mõrva, inimröövi, salisemurru ja kardetavate relvade omanimes. Normees tunnistas enast süüdi ning ta lasti kantsjoni peale vabaks.

Kohtupäeval hilines ta ning vabandus kohtunikku ees, seletades et hilinemise põhjutas asjolu, kuna ta pidi Yale ülikoolis loengul olema. Kui kohtunik küsis, kas ta on üliõpilane, vastas süüalune: "Ei olen seal õpetaja."

Kuna USA ülikoolide aladel on viimasel ajal tunduvalt suurenenud kuritegevus, siis on ülikoolvalitsused suurendanud oma julgeolekupolitseinike arvu. Mainitakse, et kuritegudest on esikohal vägistamine, kallaletungid ja röövimised, millele pidurdamiseks tuleb leida vajalikke vahendeid. Üliõpilaste elumajades elavatele üliõpilastele on antud korraldus, et nad alati oma üksid sissetungide vältimiseks lukustavad.

Hamburgis suri 8. veebruaril August Karu, sünd. 20. novembril 1903 Haapsalus.

Mõnsteris, Saksamaal, suri 23. jaanuaril Adele Ives, sünd. 27. jaanuaril 1913 Eestis.

Lübeckis, Saksamaal suri 5. aprillil Bernhard Kuu, sünd. 14. veebruaril 1924 Viiandimaal.

Kanada võimlejad tulevad

"Kalev-Estienne" võimlejad kaunit harjutusel

lele üritusele. Pääsmed on eelmüügil Eesti Kultuuri Koondise büroos, tel. 113116. Kohad on numbristatud, millepärast on vajalik pääsmed eelmüügil varuda, et endale istekohta kindlustada.

Kalev-Estienne naisvõimlejad esinemas Evelyn Koopti juhtimisel on saanud Torontos suure tähelepanu osaliseks ja rühm kuulub Kanada esindusrühmade hulka ning esineb 1976-da aasta Montreali olümpiaadil.

Loodame, et Stockholmi eestlastel on huvi ja aega et toetada oma osavõtuga täismajana kaugele saabuvad ideelisi eesti noori. Nii siis – nägemiseni laupäeval 15. juunil kell 17.00 Enskedehallenis!

Kalev-Estienne võimlejad Torontost saabuvad Soome kaudu Rootsi 13. juunil kell 19.00. Võimlemisrühm koosneb 25 võimlejast, samuti klaverimängijaga ja treener. Stockholmis toimub esinemine laupäeval, 15. juunil kell 17.00

Enskedehallenis. Kohale saab sõita metrool või bussidega – peatus Gullmarsplan, mis asub Enskedehallenis juures. Samuti saavad autoga sõitjad üle Gullmarsplani – Gullmarsvägen kuni sihtlini "Enskedehallen", milline tee viib koolimaja (Enskede Läroverk) ühele, kuhu võib auto parkida.

Enskedehallen on palju väiksem kui teised selleaolised lokaalid Stockholmis, kuid hästi sobiv sel-

Vestlus Riina Reinikuga

On inimesi, kes ainult oma ilmunisega tekitavad rõõmsat elevust, äratavad värvikad minivikud mähkumisi ning annavad uusi vaimseid impulsse tulevikuks. Niisugune "parandamatu elujatja" on Riina Reinik, kes praegu viibib pikema külaskäigul Rootsis pärast kümneaastast vaheaega. Viimati nägime sirtsutust eestlastel Riinat suvel 1972 Ülemaailmsete Eesti Päevade pidustuste ajal toimunud teatritenduses "Hundimõrja" üllatavalt nooruslikult, aga osale vastavalt traagiliselt mõrjajana, ügimani noore abielunaisena, Aino Kallase äärmiselt sügeilises draamas. Nüüd on ta siin, põuase kevade pleekinud rohatusse mattunud Rootsi pealinna, mis paguluse algaastail oli temagi kodu.

Küsin kohe jutujamamise alguses, mis muljed on tal Rootsis. "Tulin siia sugulast, sõpru ja kolleege vaatama – seekord täiesti eraviltselt. Mul on nii see tunne, olen mõnes suhtes teisti nagu koju tulnud. Olen ligutatud, et mind veel mäletatakse. Kahelnes aga, et minu abikaasa Rudolf Lipp ei saanud kiireloomulise töö tõttu kaasa sõita. Sügisel kavatsen seda ka ühise reisi näol heaks teha – plaanis on Kanaari saared, Hispaania ja Põhja-Aafrika."

Rootsi muljete kohta vastab Riina külmale pisut põiklevalt, et "tänavapilt on muutunud – liiga karvaseks läinud", aga lisab kohe kiiresti juurde, nagu vabandades, "eks see ole ju nii üle maailma." Ja nii me siis arutame Stockholmil üldiselt kasinatut üldpilti, mis puutub inimeste välismuse, väga väheste eranditega. Riina Reinik elas oma perekonnaga ainult kuus aastat Rootsis.

Juba jaanuaris 1961 siirduti Kanadasse ja seda pole Lipp vist küll kunagi kahtelnud. Riina on üks neid õnnelikke inimesi, kelle siseinimene kirgus ja vaimne erksus ka tema välismusele annab selle kühne inimese noorusliku ilme, mida aastad ei muuda. Ta on üllatunud, aga see näib iseenesest mõistatavana, et tänaval võhivõõrad kaasmaalased siin tema juurde on

tulnud vabandusega, et "Meie seisime ja vaatasime, kas ikka tõesti Riina Reinik on järsku siin! Sest teie ei või ju keegi muu olla... Lubage siis, et teid tervitame."

Aga Riinat pole elu mitte silitanud. Alles kolme aasta eest mattis ta oma poja, lootustandva noore laulja Jüri. Siingi on teda masendanud kolleegide järjest harvenemine. "Mul on siin 14 hauda. Käin neid kõiki kordamööda külastamas ja viin igale ühele väikesem kimbu..." nendib ta kurnalt.

Kuigi rootsi keel olevat tal kaunis ununenud, ajab ta "omad asjad ära" ja on juba käinud kahe korral teatris. Kuningliku Draamateatri realistlik "Hamlet" mitmekülgse Jan Malmisjõga peaosas oli Riina arvates "liiga tänapäevane". Muudatused teksti toikes ja teatud käpimised ei ole tükile kasuks, arvab Riina ja lisab: "Miks see noor generatsioon Rootsis ei tohi siis õiget Shakespeare'i tunda? Nii nagu Bach'i ei saa dzhassi peale viia, kuigi seda tehakse, nii ei tohiks seda ka klassikutega teha. Dramateni moodsas versioonis läheb ju kogu teksti meloodia kaduma."

Talle meeldis juba palju rohkem Kuningliku operi uuslavastus, operett "Nahkhiir", mille peaproovi ta nägi väga heade noorte laulajadega. Eriti meeldis talle kavalat toanaisi Adele kehastaja – osa mida ta ise omal ajal "Estonias" on eduga mänginud.

Jätame rootsi teatri ja pöörame jutu Kanada eesti teatri, ügimani teatrite peale. "Teil olla seal palju intriige?" Kardan juba, et olen oma intervjuu ohvri väga ära pahandanud, ent usuteldav analüüsib sedagi põlevat probleemi rahulikult: "Kui räägitakse konfliktidest, eks need ole ju igal pool. Eriti muldugi vabakutselistes juures."

Aga meie vajame kollektiivse ja ügimane kollektiivis peab ju rahval sõnandus olema. Et meil Kanadas on kaks teatrit, see ainult erutab. Mängime niikaua, kuni publik tuleb. Peansi on ju, et saal on rahvast täis! Siinjuures kõneleb Riina publikurühvust, mis meie oludega võrreldes on muinasjutuliselt kõrged. Ei tohi aga unustada, et Toronto ja selle ümbruskonnas on 11.000 eestlast. "Väljamüüdnud maja, õnnestunud etendus on meil 1.200 inimest. Kui publikut aga alla tuhande, siis on õhtu "ebaõnne-

stunud". Meie ei saa teha etendusi 200 kuni 300-le inimesele, selleks on kulud liiga suured."

Teatri kui tööpõlli suhtes on Riinal oma kindel tõekspidamine: "Teater peab olema nagu kirik, kuhu igakümn läheb omal vabal soovil, et midagi sealt oma hinge kosutamiseks saada. Nagu kirik, nii peab ka teater ühendama, mitte lõhkuma. Ta ei tohi ka mitte poliitiline olla. Kirikusse lähevad ju kõik – ka vaenlased ja vastased. Nii olgu ka teatriga."

Küsin, kuidas on järgmise hooajaga ja kas mõni uus tükk juba käigus? – "Oleme Rudolf Lipu mõne aja tahtnud lihtsalt hinge tommata. Alates 1967, mil Montrealist asusime Torontosse, oleme pidevalt tegevuses olnud, ka suvel etendustega vabaõhu teatris Seedrirool. Mingit konkreetset plaani praegu veel ei ole. Siit võtan mõned uued näidendid kaasa. Teatritegemist me juba ei jäta!"

Meie õnnetus Rudolfiga on see, et valime alati suured ja kõvad pähklid, ja siis seda puremist! Minu tütar Tiina, kes teatridekoratsioonide ja kostüümi kavandajana Kanadas nüüd tuntud nimi, imestab alati meie ahistust pärast igat esietendust. Oigu edu nii suur kui tahes, kui hilisõhtul oma kimpudekompasudega koju jõuame, algab meil omavaheline "võigade otsimine" ja "oiganine"! See on vist mingi loomulik reaktsioon, aga Tiina ütles siis ikka, et miks te üldse teatrit teete!"

Tahaksin siinjuures oma tütre auks öelda, et ta pideva töö ja rühkimisega ise on suuri edusid saavutanud. Ta töötab nn. "art directorina" (kunstilise juhatajana) Canadian Broadcasting Corporationis (Kanada Televisioonis), kus tal on täiesti vabad käed. Lisaks sellele veel külalislavastused mujal teatrites, momendil ühe Tshhehovi näidendiga. Tiina abielus hiljuti teist korda. Tema mees on sama ala inimene, art director Udo Lepik, jutustab õigustatult uhke ema.

Lõpuks lisab ta naljatades, et kui ta võidaks miljonit, siis ehitaks ta eestlastele Kanadas omaette teatridooni, kus on ainult esimese riida. Meie inimeste huvi teatri vastu on suur, aga häda seisab selleks, et kõik tahavad istuda esimeses reas!"

KARIN SAARSEN

Riina Reinik Stockholmi Eesti Maja ees (Autori foto)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									

Ristsõna 14

Paremale: 1-A sellel maal valitakse suur näijahäda viimase kahe aasta jooksul 2-A geometriiline kuhu 2-I null 3-A täisväärtuslik, puhast 3-F käsitöö-õpilane 4-A kohvrid 5-A emane siga 5-E irevili olema 6-A veest ümbritsetud maa 6-E naatrium 6-G kaassõna 6-I lämmastik 7-A abiorganisatsioon pärast teist maailmasõda 7-D vana (ingl.k.) 7-G kättemaksujumalana 8-A ajaleht Stockholmis 8-C kahjulik putukas 8-F okasloom 9-A moodunud päev 9-E võitis naise 9-I rooma 50 10-A kõrvalmaja elanik 10-G naise nimi Piiblist 11-A pealinn Aasias 12-F jögi Saksamaal 12-A ühendatud riigid (ingl.k.lüh.) 12-C kaunvili (mitm.) 12-F fraas kokkusaamisel 13-A teatud "onu" Ameerikas 13-D käivad lapsed iga päev 14-A lähim sugulane 14-D valukarjatus 14-F pakkimisvahend.

Alla: A-1 autosugestioon B-1 küla Saaremaal C-1 it. artikkel D-1 talpaloom E-1 Rootsi televisioonis hiljuti lõppenud ingl. seeria F-1 kukkur (mitm.) G-1 naise nimi H-1 kohanes I-1 rohtaim C-3 tihumeer C-5 diftong D-6 kreeka täht G-6 sadama kinnitatus kaljusein C-7 osariik USA-s F-8 eesti naiskirjanik D-9 kergemeelse G-9 vastik B-10 diftong E-11 kunstkeel I-11 jäänus B-12 sama, mis 13-A paremale G-13 noot.

Lahendus 13:

Paremale: 1-A Mandariin 2-A apaatia 2-H LO 3-A Leksand 3-H ma 4-A elefant 5-A esm. 5-D uu 5-F eine 6-A silnmasas 7-A in 7-C idu 7-F pikk 8-A vana 8-E la 8-G tai 9-A õilmaal 9-H at 10-A ilmestama 11-A Siena 11-F Kiel 12-A tk 12-C staapel 13-A laterdam 14-A -used (vaid ühenduses A-1 alla) 14-E aerud.

K. Ramul 95

30. mail pühitseb kodumaa oma 96-aastast sünnipäeva prof. Konstantin Ramul.

Konstantin Ramul nimetati Tartu ülikooli filosoofia dotsendiks 1919 ja professoriks 1928.

Alla: A-1 maleesivõistluse (ühenduses 14-A) paremale E apelsin C-1 na D-1 das E-1 at F Rinne G-1 lad H-1 ilme I-1 Naa C Kemi E-3 aa D-4 fundament G timut I-4 re E-5 asula H-5 na F-6 a 6 ski C-7 inimeste F-7 paat H kaame B-8 allikas G-9 laip I-9 talle E-10 Saara F-11 kade H-12 emu I 13 Ed G-13 ar.

Rahvakild küüditati N. Liidus

NEW YORK (VES) – Ett kääne all, vältida nende väljas remist, küüditasid Vene võim kõikidest protestidest hoolimata põltselt asumisalaht ühest kauka. Iga rahvast järelejäanud gruj kollede üldarv loetakse vaid 80 inimesele. Küüditatuks osut tsahuuride järelejäanud osa. 8 jundid tagasi asusid tsahuur tagestati läbipääsematuile m sja malele, päästes endid sellega s jakate vallutajate eest. Nad elat vad karjakasvatusest.

Et Vene võimul ole väga rasi asumisalaht neid ja nende tegevus jälgida, aeti nad nüüd oma auu dest välja ja asustati neile täies vastuvõtmatusse. Kaukaasia m gestiku jalal asuvasse steppeid se. Nende jaoks ehitati sinna koh asulat, kommunistlik klubimaj kino ja mõned poed. Neljanda k lakese ehitamisega jõuti lõpu märtsis. Sellele pandi nimi "Si vagi", mis tsahuuride keeles ti hendab "minu maa". Uues ol korras tahetakse tsahuuride opetada põlluharimist niikaua k neld veel on.

Lübeckis suri 82 a. vanus ERna Wallner, n-na Boehm, sün Tallinnas.

Osterodes, Saksamaal, suri 1 märtsil Gerda Weinberg, stünd. septembril 1891 Jaamalg Tartu hedal.

Baptismi juubeli konverents

TORONTO (EPL) – Eesti baptismi 90.a. ja Toronto Eesti Baptisti koguduse 25.a. sünnipäevade tähistamiseks peetakse 29. juunist kuni 7. juulini Toronto baptisti kirikus valmulik konverents. Konverents kannab nime Juubeli Aasta Konverents 74 ja selle motoks on "Ligipääs ühes Valmus". Konverentsi eeltood on aland ja sellele on registreerunud juba osavõtjaid Kanada läänerrannikult, Ühendriikidest, Rootsist ja Austraaliast.

Peakõnelejatena tegutsevad konverentsil jutlustajad dr. A. Proos, K. RÄid, mag. E. toompuu ning O. Ounapuu Kanadast, L. Heinmetts, R. Kaups ning dr. E. Mänd USA-st ja A. Vaim Rootsis. Rikkalikku muusikalist osa täidavad Toronto ning Vancouveri koorid ja solistid. Kaugemalt sisse sõitnute majutamise ning söögi eest hoolitseb Toronto koguduse naisring. Oomaja soovijad palutakse kirjutada kiriku aadressil: Rev. K. RÄid – 883 Broadview Ave., Toronto 6, Ont., Canada. On võimalik, et konverentsist võtab osa ka noor eesti arst-misjonär dr. Lemm Proos, kes hiljuti saabus Zairest Rootsi. Kaaseestlased üle maailma on lähikell kutsutud konverentsist osa võtma. Täpse kava toovad ära Toronto eesti ajalehed ja "Vabaduse Kuulutuse" raadio-saated.

Kölnis Saksamaal suri 18. märtsil dr.med. Bernd Sägesser, stünd. 14. aprillil 1928 Tartus.

Millest tuleb unepuudus? Eksimusi tervise vastu

Kell on üle kesköö. Kuid teie ei saa magada ja vähkrete oma vooditekkide all. Lööte siis teid pealt ära ja uni oleks peagu tulnud . . . kuid siis hakkab teil korraga külm. Te olete jälle ärkvel, võtate nüüd teid uuesti päele. Teile meenub eba mugav kõnelus tööl ülemusega, te elate selle mõttes uuesti üle. Ja siis hakkate muretseda, kas järgnevat palgast jätkub kõikide järjekorda ootavate arvete tasumiseks . . . Ja siis meenub teile, et laps pole ikka veel oma kõhast lahti saanud, ta on kõhinud juba üle kuu aja. Võib-olla pole see tavaline külmetus . . .

Nilviisi voodis unetult muretsedes muutute üha närvilisemaks. Kell hakkab lähenema kahele ja te neelate aiala magamistabletti. Enne kui see teid magama paneb, jõuate veel selle üle muretseda, et kas teist mitte ei saa inimene, kes ainult tablettide abil magab.

Hommikul ärkate väsinult. Magamisega on olnud liiga lühike ja see teeb teile omakorda muret. Lähetate tööle murega südames, et kuidas on tänane õe ja homme ja ülehõnne . . .

Kunagi olnud ajad, kus inimesed magasid loomulikult ja ilma sellele mõtlema. Magamine oli loomulik nähe nagu hingaminegi. Tänapäeval aga ei ole see nii.

Arstid ja teadlased püüavad jälle jõuda mispärast miljonid inimesed magada ei saa.

Kui nad ohtu uinuvadki, siis on nad kümne minuti pärast jälle ärkvel ja uus uni on viisa tulema. Kanadas kirjutavad arstid aastaks jooksul välja 500 miljonit doosi magamistabletti. Peale selle veel rahustavaid närivirumeid. Ap-teegid müüvad ilma arstikirjata üle leti sadu sorte magamistablette ja paljud ravivad ennast hüpnosi-ga, et unetusest jagu saada.

Magamatus on muutunud iga-päevaseks nähteks just nagu seda on igasugused hingelised ja vaim- sed häired nagu ühelilgine mure- semine ja norutaju. Iga kaheksa kandelase kohta tabab ühte tema eluaja jooksul mingit liigi hingeli- ne häire.

Enne seda ajajärku ja selle aja- järku kestel tabab teda aga ka unepuudus, kuna see on vaimsete häirete kaasnähe.

Loomulikult mitte alati ei ole magamatus põhjustajaks inimese vaimne olukord. Magamatust põ- hjustavaks ka järgmistest asjaolude- nagu tänapäeva kiire elutempo, kitsas majanduslik olukord, üle- liigne droogide ja alkoholi tarvi- tamine ning muidugi ka müra. Suurlinnade müra vastu ei saa ük- sikisik midagi, ta lihtsalt peab selle välja kannatama, sest kõik inime- sed ei saa linnadest maale loodu-

serüppe elama asuda. Kuid mit- meti on inimestel enestel võimalik ennast aidata.

Arstid, kes unepuuduse põhjusi uurivad, on otse üllatunud. Nad üt- levad: "Veel kesköö ajal on resto- ranid paksult inimesi täis. Nad kõik söövad ja joovad. Süüakse selliseid tugevaid toite nagu praad- ed. Siis lähevad nad koju ja on imestunud, et nad magada ei saa. Inimkeha on juba kord selline, et ta ei saa rahu enne kui toit kõhus on seeditud.

Teliseks ei tee inimesed enam mingisugust füüsilist tööd, mis nii hädavajalik heaks ja tervislikuks uneks.

Inimesed ise eksiivad algeliste tervisereglite vastu ja peavad oma eksituse eest maksma lõivu. Nad ei saa magada."

Juba ammuast ajast on müdgi- lised abinõud unetuse vastu võltimeks. Vastavatest äridest on võimalik osta silmi katvaid maske, kõrvaklappe, erilisi mad- ratsid ja patju, teip ja plaate, mis annavad üle ühtlasi vihmaasa- du või lainete loksust. Veel on võimalik osta erilist "magamis- projektori", mis seinale järjest laskeb lõputuid horisondi taha ka- duvaid lambakarju. Paljud saavad nendest mehaanilistest abistajast ka tegelikult abi.

Arstid ütlevad, et kui inimene nendesse usub ja kui näiteks hori- sondi taha halli uttu kaduvad lam- bakarjad teda magada aitavad, tuleb neid kasutada.

Üldiselt kehtib aga valearvami- ne, et iga inimene peab öösi ma- gama kaheksa tundi. Kui ta vähem magab, arvab ta, et ta on halge ja kannatab unepuuduse all. See ei ole aga mitte nii, ütlevad asjatundjad arstid. Inimeste unetarvidus on erinev just nagu on erinev ka kõik muu nagu näiteks toiduhulk, mis iga inimene vajab. Nii palju on aga kindlaks tehtud, et mehed üldiselt vajavad enam kui naised, kaa- lult rasked inimesed magavad enam kui kõhnad inimesed ning et elurõõmsad inimesed vajavad enam kui norutajad.

Enamus arste kirjutab unepuud- use all kannatajale välja ma- gamistablette. Nende tarvitamine on aga seotud teatud halbade kõr- val- ja järelmõjudega. Esiteks nad aeglustavad närvikava tegevust, millega kaasab ka südametege- vuse ja hingamise aeglustumine.

Peale eelnimetatud paheda aga ei lase magamistabletid inimesel enam ja näha ja unenäod on inime- se vaimseks tervishoiuks hä- davajalikud abivahendid.

Kolmandaks ja kõige suuremaks pahaks tuleb aga pidada seda, et magamistablettide tarvitamine muudab ajajooksul inimese nende suhtes teatud mõttes immuunseks, doose tuleb järjest ikka suurenda- da ja nii tekivad omamoodi ma- gamistablettide narkomaanid.

Paljud arvavad, et alkohol aitab magama jääda. Teatud mõttes on see ka õige, kuid peamiselt ainult nende inimeste puhul kes loomult on head magajad. Unepuuduse all kannatava inimese puhul omab alkohol aga otse vastupidise ma- gajärje.

Parimaks alkohoolseks joogiks unetuse puhul peetakse vodkat, džinni ja shoti viskit, kuna need ei sisalda peagu üldse kemikaale värvainete näol ega maitseaineid. Konjak seevastu aga ei ole hea "uinutaja" kuna ta sisaldab nii maitseku värvaineid.

Väga oluline on see, mida inime- ne vahetult enne magamini- kekut teeb. Vajalikult enne väsit- mine erutab ja viib une ära, seda teavad kõik need, kes teevad

mingit vaimset loovtööd nagu kir- janikud, kunstnikud, näitlejad.

Enne magaminekut on soo- vitav lugeda mõnda kergemat raamatut või sooritada lühike ja- lutuskäik.

Vanaema arstim unetuse vastu — klaas kuumat piima — on ka tä- napäeval aus. Esiteks meenutab see peagu kõigile nende kaugeid lapse- põlve ja teiseks sisaldab piim trü- tofaani, mis on loomulik aine ning aitab inimest magama jääda ja magavas olekus püsida.

Muidugi on ka voodi oluline. Voodis veedab inimene suure osa oma elust ja seepärast olgu voodi korralik, küllalt kõva ja hea mad- ratsiga. Eriline tähtsus on aga padjal. Padja ülesanne on hoida pead magamise ajal samas asen- dis kui see on püsti seistes. Kahjuks ei tea seda väga paljud inimesed ja valivad seelõttu padjad, mis võl- vad olla otseks unetuse põhjus- tajaks.

Tavaliselt on padjad liiga kõr- ged, normaalne kehahoiak ma- gamisel on külg ning padi vajutab pea vastasküljele koos kaelaga kõ- vaks.

See on väsitav ja täielikult vale magamispos — ütlevad arstid, kes unetuse probleeme on põhjal- likult uurinud. Samad arstid soovi- tavad esimese sammuna maga- matusest lahti saamiseks selle üle mitte muretseda (VE).

Los Angeleses suri 2. aprillil Mary Kalm, n-na Univer, sünd. 5. detsembril 1884 Viljandimaal.

Haapsalus suri 14. märtsil Emi- lie Klimberg.

Torontos suri 6. aprillil Vladimir Lohmus sünd. 14. nov. 1900 Must- jala vallas Saaremaal.

Lakewoodi eesti skautlike noorte laagri-alal avati skautluse looja lord Baden Powelli valitud jalajäljest kinnitatud puutüvele. Pildil avab mälestusmärki teenekas skauditegelane skm. Herbert Michelson.

Kohalik elu

BORAS

Väljasõit Koltjärvele

Borasi Eesti Pensionäride Ühing korraldab liikmeskonnale suvise väljasõidu Koltjärvele laupäeval, 8. juunil. Buss väljub Borasist kl. 9.00 peajaama esiselt väljakult, tagasisõit samal päeval, aeg sõit- jate omavahelisel kokkuleppel.

Kui leidub küllalis-kaasasõitjaid, palutakse neid registreerida tel. 12 61 62, samast saab ka lähemat informatsiooni. Liikmed ja kaasa- sõitjad on kõik teretulnud.

Külastised Sydneyst

Sydneyst saabusid Stockholm Mare Vaika ja Rein Vaske, kes Rootsis lahkusid paar aastat ka- gasi. Rein Vaske töötab elektrooni- kika alal ja on asutanud oma ette- võtte.

Nüüdne puhkusreis kestab sep- tembrikuuni, mil mõlemad pöör- duvad tagasi Sydneysse, vahepeal külastades Euroopa kontinenti. Rootsi saabusid nad üle USA ja Kanada. Nad on külastusteks oma vanematele Stockholmis ja Soder- täjjes.

Insändes till NYMAN & SCHULTZ/NORDISK RESEBUREAU AB

SPECIALRESOR

PACK

103 80 STOCKHOLM 7

Anmälan till esternas Kanadaresa i juni/juli 1974

Käesolevaga registreerin ennast reisiks Kanadasse.

Perekonnanimi Eesnimi

Aadress

Telefon kodus tööl

Kaasasõitjate nimed:

1) vanus

2) vanus

3) vanus

Soovin sõita: Montreal ☐ Torontosse ☐

Alustan lendu reedel 28. juunil Stockholmist ☐ Göteborgist ☐

Tagasilend toimub pühapäeval 21. juulil.

1974

allkiri

Koos registreerimisega tasuda registreerimismaks kr. 200:— isikult Nyman & Schultz/Nordisk Resebureau AB postgirole 2115-4 või bankgirole 700-1340. Talongile märkida "Esländare Kanada".

Eesti keel Lundi üliskoolis

Lundi ülikooli keelteadusliku sektsiooni õppenukogu (tubli- dingsnännud) on soome-ugri keelte raames toimunud eesti keele õpetu- se finantseerimiseks 1974/75 õp- peaasta ette pannud krediidid 10.000,- suures. Selline krediidid määramine eesti keelele Lundis on esmakordne korrapärase jaotuse alusel.

Senini on eesti keele õpetust Lundi ülikoolis finantseeritud era- korraliste summadega ülikooli re- servfondist. Mäletatavasti kerkis ka iseseisva lektoraadi loomise kava eesti keelele mõeldud talvel üles nn. väikealmete komisjoni re- formiettepanekulis. Selle eelduseks oleks olnud soome keele õpetuse lõpetamine Lundis.

Vilmane kavatsus leidis üldist vastuseisu ülikooli eri instantsides. Ettepanek ei ole vastava infor- matsiooni kohaselt enam aktuaal- ne. Samuti ei ole eesti lektoraadi loomiseks ülikoolide kantsleria- metis veel seisukohta võetud. Sel- lega jätkub õppetegevus eesti kee- le osas Lundi ülikooli juures sü- gispoolaastal 1974 ja kevadpool- laastal 1975 üldjoontes senisel ku- jul.

Armas
**Magnus
Manitski-Muldma**

VR II/3
Sünd. 12/10 1898 Loksai
Surn. 8/5 1974 Loksai

Leinavad kurbuses

POJAD PEREKONDADEGA
ja
SUGULASED
Eestis

Õde
HERTHA PAFF
perekonnaga Rootsis

Armast sugulas
**Liisi
Tiitson'i**

leinavad

PEETER ja REET perega
ALFRED ja ALVINE

Ma olen võidu saanud
Ja jõudnud rahule.
Arm on mind lunastanud.

Puhka rahus!

Kallist
**Liisi
Tiitson'i**

mälestavad leinas

WILHELMINE TAEI

EVA PAJU

JUULI PÄRTEL

LAAS KASEORG
abikaasaga

SALME ERIKSSON
perekonnaga

ARNOLD VIHK
perekonnaga

Meie keskelt lahkunud head
tuttavat

Liisi Tiitson'i

leinavad kurbuses

HENDRIK TOOMUS
perekonnaga

AUGUST TOOMUS
abikaasaga

Unustamata ta armast abi-
kaasat
**Adele Wilhelmiine
Kesküla**

mälestab sugavas leinas tema
1 surma-aastapäeval 30. mail

OSKAR

Leinateated

Armas abikaasa ja kallid isad

**Rudolf
Kaldver**

Sünd. 18/10 1898 Tartus
Surn. 22/5 1974 Norrköpingis

Sügavas leinas

**ABIKAASA
TÜTAR
OMAKSED**

Matusetalitus toimub nelja-
päeval, 6 juunil kell 13.30
Matteuse kabelis Norrkö-
pingis

Armast sõpra

**Rudolf
Kaldver'i**

mälestavad kurbuses

TOIVO ARULA
perekonnaga

PEETER KÄRNER
perekonnaga

GRISELDA KULL

MEERI LUTT

ELSA MERILO

MARIE WÖÖ

Unustamata armas ema ja
vanaema

**Veera
Kaints**

Sünd. 10/10 1903 Kabalas
Surn. 19/5 1974 Stockholmis

Mälestavad sugavas leinas

LAPSED PEREKONDADEGA
SUGULASED
Eestis

Matusetalitus toimub teisi-
päeval, 4. juunil kell 14.15
Räcksta krematooriumi väik-
ses kabelis.

Aidake kaasa eesti bibliograafiale!

Suhteliselt väike arv välis-eest-
lasi on loonud tohtu hulga perioo-
diliselt väljaandeid, mis tulevad
meile kõigile auks. Kuid varase-
maid ähvardab kaotsimineku oht,
mis suureneb aasta-aastalt. Nüüd
on dr. Hugo Salasool, meie teene-
kal bibliograafil, käsil täieliku
nimestiku koostamine raamatu
kujul. Selleks palub ta kõigi
kaasmaalaste abi – et meie tööst
jääks teaduslik dokument tulevas-
tele põlvetele.

1969 ilmus dr. Salasool koostatud
esialgne nimestik koguteoses
"Austraalia eestlased sõnas ja
teos". Seal leidsid 333 nimetust.
Pärast seda on dr. S. saanud oma
kaastöölislitelt ligi 40 vanemat ja
uuemat publikatsiooni lisaks. Kuid
andmeid on veel vähemalt 34-st
väljaandest, mida pole õnnestunud
näha saada.

Toome nende lühendatud nimes-
tiku ja palume kõiki, kel on and-
meid, kirjutada aadressi: V. Salo,
Piazza Vardesca 7, I-00044 FRAS-
CATTI, Italia (kirjastaja) kuni 1.
juulini. Kuna Itaalia post ei tööta
hästi, palume kirjutada tähtsult.
Kõik üleskutsed vastajad saavad
trükiis ilmuva ajakirjanduse-bib-
liograafia tasuta!

Igast väljaandest palume anda
ilumisaastad, mitu numbrit,
väljaandja ja toimetajate nimesid,
ilumiskohat, trükiarv ja paljun-
dusviisi (masina- ja kirjutatud, sten-
sileeritud, fotografeeritud jne).
Kõigile kaastöölislitele koostaja ja
kirjastaja südamlük tänu!

Aeg. Aschafenburgi E. Güm-
naasiumi õpilasingi ajakiri.
Aja Kaja. Sielbecki vangilaager.
Ajaratas. Salzburg.
Eesti Laagriku. Hanau.
E. Sõjavangide häälekandja. G.
Partenik.

E. Võit. Üh. Chicagos Teated.
Hea Sonum USA-s.
Kasseli Postimees.
Kirjud read. Geisl. E. Güm. Ib
klass.

Kodutee. E. Sõjameeste Soomes
II pat. Toim. V. Pekomäe, hiljem
V. Austa. Nr. 1-6, stens. 1944.

Leitheit. Sõjameeste väljaanne.
Lennuk. "Viikingi" toimetuse
väljaanne. Viis numbrit. New
York.

Lepalind. Ravensburg.
Muri. Heilbronn-Sontheim.
Optimist. Geislingen. E. Güm. II
aki. ajak. Lisa: Kookus Pähkel.
Postimees. Heidelberg.
Pressemeeeste Press. St. Wolf-
gang. Ma.sinal. 12-14 eks., 1944-45.
Päevauudised. Bocholt.
Ravensburgi Postimees. Ra-
vensburg.

Rackesed. Saatuskaaslastele,
Rauchenbichler.

Ronk. Ronga salga ajakiri
Augsburgis.

Signaal. Berliin.
Sport. V: Valdu Lillakas, Meer-
beck 1944-45.

Sõnumitooja, EUS-i Ajalootoimk.
välj.

Sädemed. Ohmstede "Pödra"
salga häälek.

Teated. Fürthi Vaba Eestiselt
välj.

Tuulemaa Sonumid. T. Lipkond.
Stokh. 1964.

Urituli. Sõjameeste väljaanne.
Vasikas. Toim. Kalle Naelapea,
Toronto.

Velmevakk. Neweklau.
Välke Postimees. Stokh. E. Las-
teala välj.

Üle Lahe. E. Sõjameeste Soomes
I pat. väljaanne. Toim. Rein Re-
bas, Ilmar Talve, Nr. 1-5, stens.
1943-44.

XY Kompanii karikatuurisari. 19
sarja. Fürthi E. Gümnaasium

Kellel on võimalik saata arhiivi
originaale, fotokopieid või mik-
rofilme, palume seda teha aadressi:
Dr. Salasool, 2 Water Street,
Lidcombe, NSW 2141, Australia.

Marita Niitsoo, kaugesõidukap-
ten Aleksander Niitsoo ja tema
abikaasa Erna, n-na Veesaar, tü-
tar, abiellus Lidingö kirikus resto-
ranijuhataja Björn Ericssoniga.

Evald Torokvei, kes Kanadasse
asus Rootsis, on Torontos üles
ehitanud 200 töölisega töötava
plastitööstuse. Töö käib neljas tu-
gevasti automatiseeritud tehases.
neist torutööstuse juhatajaks on
Heino Halling. Ettevõttes käis kü-
last Eestl Majandusklubi, millise
esimees Alfons Pajuste andis
Evald Torokveile üle aadressi
25-aastase tegevuse puhul iseseis-
va ettevõtjana Kanadas.

Uno Pormeister, lendur-vanem-
seersant USA lennuväes, koman-
deeriti poolteiseks aastaks Ing-
lismaale Alconburgi inglise len-
nubaasi. Ta siirdus Inglismaale
koos abikaasa Urve ja 16-aastase
tütre Lindaga, poeg Peeter jäab
Kaliforniasse edasi õppima – ka
tema kavatseb karjääri lennuväes.
Uno Pormeister, kes on 22 aastat
teeninud sõjaväes, viibis viimati
aasta Hispaanias. Alaline elukoht
on perekonnalt Barbara Kalifornias.

Kadri Anne Malt lõpetas Mei-
bourne Austraalias Viktoria
riikliku kolledži õpetaja-bibliote-
kaari kõrgema diplomiga. See oli
osariigis esimene lend sellelaadi-
lise ettevalmistusega õpetaja.

Otto Pirn Inglismaalt Leicester-
ist viibis Austraalias ringreisil.

Mihkel Lemits, kes lõpetas Syd-
neys Austraalia kunstikooli skulp-
tuuriklassi, esines kooli lõpetajate
näitusel.

Vaiko Liibuse üks portreemaal-
inguid võeti vastu Sydney port-
reede ettevalmistusele.

**Kui esineb
surmajuhtum**

Konsulteerige suurima usal-
dusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombellised
matuseatalitused

Õöpäevane valvekord

Head naabrit ja kaastöötajat

Isak Hallpere't

mälestab

JOONAS KOOLMEISTER
abikaasa ja lastega

Puhka rahus Hiiumaa mullas!

Skaudisõprade Päev Metsakodus

Paljude aastate kestel on eesti skautlikud noored ja Skaudisõprade Seltsidesse koondunud kaasa-
maalased tegutsenud niifilida kä-
sikas. Tegelikult on see tähenda-
nud, et skaudisõbrad oma tegeva-
suga on seodustanud ja võimal-
kust leidnud skautinoorte töö väga
mitmel pinnal. Võib oletada, et
suurema enamus organisatsioonid
skaudisõpradest moodustavad
lastevanemad, kes skautluses on
leidnud ühe olulise kasvatusliku
teguri. Kuid skaudisõprade hulgas
leian ka palju teisi, kes sel viisil
on saanud kaasa aidata meie noore
põlve sirmumisel teadlikeks eest-
lasteks.

Skaudisõprade organisatsioonid
on oma tööd teinud enamuses
diskreetsest tagaplaanil. Aega-
ajalt võime aga siiski ajakirjan-
duses lugeda rõõmustavaid viirde-
nende püüvatest kasulikest tege-
vustest. See tegevus pole piiratud
mitte üksnes kohalikele kodu-
kohta noortekeskuste töö soodus-
tamisega, vaid abi andmine ka
üleri-üleriühenduste noortetöötiste-
le nii praktilises tööjõu kui ka ma-
jandusliku toetusel.

Kõikides senini peetud kuues
suurilaagris Rootsis on skaudisõ-
prade seltsid olnud olnud osa va-
stutusest kanda. Samuti on igasü-
gisel Maleva aastakoosolekute
korraldamisel erilnades olnud
osa töötajannetel skaudisõprade
seltside käes.

Suurt ja tänuväärset abi on ka
Metsakodu saanud skaudisõpra-
del – alates Metsakodu loomisest
kuni tänaseni. Tuhandeid asen-
damatuid töötunde on nende poolt
tehtud, et Metsakodust välja ku-
jundada üks populaarsemaid
noortetöö kantsse.

Olulise tähtsusega on olnud ka
noortesõprade kasu isiklik või
organisatsioonide poolt antud ma-
janduslik toetus Metsakodule. Olgu
siin näiteks nimetatud, et Metsa-
kodu suurendamisel Uudismaa
laagripiirkondades ostmiseks, al-
tastid selle juures kaasa 1000
kroonise osatähe muretsesemise
peaegu kõik skaudisõprade selts-
sid.

Tänu organiseeritud ja organi-
seerimata skaudisõpradele on
Metsakodu saanud aastate jooksul
pidada ka traditsiooniks kujunevat
üritust Tallharjapiidu paljudes
"eesti" linnades Rootsis: Borasis,
Eskilstunas, Norrköpingis, Gote-
borgis, Lundis, Alingsås ja Sö-
dertäljes.

Metsakodu Sõrade Ring, mille
liikmeskond on organiseeritud
üleriühendustel, omab erilise täht-
suse Metsakodu töös. Ilma Metsa-

kodu Sõprade ringi liikmete ka-
sabit ei näeks Metsakodu tööna-
likult mitte välja nii nagu ta seda
on.

Et esile tõsta ja hinnata kõikide
skaudisõprade töid tead meile
noorteliikumise häaks, on Metsa-
kodu otsustanud oma juubelaastal
puhendada 2. juuni just Skaudi-
sõprade Päevaks.

Päeva mottek on pakkuada kol-
kidele skaudisõpradele üks mõnus
päev kevadvärskes Metsakodus, et
koos aetakaaslastega mõtteid va-
hetada ühistest probleemidest ning
osa võtta kohapääl pakutavast
mitmesugusest programmist.

Skaudisõprade Päev algab ühise
kohvilauaga Metsakodu rõdul, kell
12. kus teretulemast ütleb Metsa-
kodu Sõprade Ringi esimees Alek-
sander Vilgats kui päeva pere-
mees. Skautmaster A. Vaks kõne-
leb samas Skaudisõprade Seltsi-
dest kodumaal ja võõrsil.

Kell 12 järgneb Metsakodu
maastikuga tutvumine, mille sisse
on põimitud ka huvitav Eesti-tips.
Kell 14. on soovijail võimalus lü-
nasõidiks.

Laagrijuht Rein Asu tutvustab
Maailmalaager Metsakodu 1975
eeltöö ja kavatsusi. Kell 17 toimub
Skaudisõprade Seltside vaheline
laskevõistlus Metsakodu uuel las-
kerajal ning päev lõpetatakse ühis
lõkke ümber.

GÖTEBORG

Bussimatk Koitjärvele

Koitjärve suvepoole laupäeval, 8.
juunil korraldatakse eelmiste aastate
eeskujul ka tänava bussima-
tmat, et teha võimalikuks koha-
leminekuks nendele, kellel puu-
davad väljaveatad autosõiduks.

Seekord väljub buss Götaplatstil
Stadsteatri eest laupäeva hommiku-
l kell 10.30. Tagasiõidu-aja kohta
lepitakse kokku kohapeal. Sõidu
korraldajaks on Elmar Aibast, tel-
ef. 46 46 12, Göteborg.

Koitjärve suvepoole aktusel, mis
algab kell 13, kõneleb Koitjärve
asutajaid ja Sihtasutuse praegune
abiesimees Heino Riimari.

STOCKHOLM

Pensionäride ekskursioon

Pensionäride ühing Stockholmis
külastab reedel, 7. juunil Sjöhisto-
riskia muuseumi. Kogunemine kl. 11
buss nr 69 Sjöhistorska peatuse
juures. Buss väljub Norrmalm-
siorgetilt ajalehekioski kõrvalt.
Sissepääs muuseumi tasuta. Hii-
jem konvõjoomise võimalus Käll-
hageni Värdsusetis. Kõik liikmed
on teretulnud.

Keele...

Algus lk 1

Norrköpingi eestlaste ülikooli-
kursust, tutvustab meie tänases
lehes eriaritlikult eesti keele õpi-
mises võimalusi praeguses
rootsi koolisüsteemis nii ülikooli-
li, gümnaasiumi kui algkooli-
tasemel.

Täienduskeskkool...

Algus lk 1

koula nende soove tuleviku
suhtes.

Õpilaste vanusepiir on 13 ja
pool kuni 17 ja pool aastat. Pa-
ljuel on pingutavad gümnaa-
siumi õpingud, mis aga ei se-
ganud osavõtmis laupäevast
täienduskoost. Siin olid ko-
duesanded enamasti vaba-
tahtlikul alusel, kuna õpiti in-
tensiivselt kolme koolitunnis
kestel.

Nooremad -- 13 kuni 14-
aastased, kuulsid Helmi Elleri
gruppi, kes kui suurte koge-
mustega eesti keele lektor, an-
dis neile põhjalikku algõpetust
just grammatika ja õigekeel-
suse alal.

Peale õigekeelsuse reeglite
õppisid mõlemad grupid uusi
eesti sõnu, eesti kirjanuse põ-
hijooni, tegid tõlkeid ja etteü-
lusi, lugesid "Kalevipoega",
Lydia Koidula ja Anna Haava
lulet ning moodasid kirjanu-
dest meie noorema põlve eduka
romaanikirjaniku Elin Toona
"Lotukat".

Kõige suuremaks proble-
miks oli paljudel kursustelaste
pikk koolitee, mis pärast pin-
gutavat töönädalat rootsi kooli-
s, et võimaldada laupäeval
hommikust väljamagamist.
Õpilased tulid kohale Linding-
oiti, Järfällast, Trängsundist,
Vällingbyst ja mujalt. Puuda-
misi oli üldiselt vähe. Ära jäid
parast paari esimest korda al-
nult mõned üksikud.

Mõned õpilased avaldasid
soovi, et sügisel õpetus toimuks
Eesti Majas, kus rummid ehk
oleksid suuremad kui kaks väi-
kest klassituba Stockholmis
Eesti Gümnaasiumi ruumides
Tulegatanil. Mõned leidsid, et
parem aeg oleks reedeti pärast
tavalist kooli. Osa õpilasi so-
visid, et oleks vähem gramma-
tikat ja rohkem kirjanudust, tei-
sed jälle vastupidi.

Milegipärast ei olnud mit-
med eriti huvitatud ei maatea-
dusest ega ajaloost. Kursuse

pesamuna, 13 ja poole aastase
Gunnar Andersson Helmi Elleri
grupist, leidsid, et tundides on
tore käia. "Alnult mõned sõnad
murrakus on rasked kui luge-
sime" Kalevipoega".

Samas grupis käiv 13 1/2-
aastane Hendrik Nyman, kes
kunagi pole Eesti Alkkoolis
käinud, sai siiski kumms hästi
toime. Allakirjutatu grupis
õppivad vennad Mart ja Tiit
Ventserid hakkasid kursuse lõ-
pudatulel märgatavalt pa-
remini kirjutama ja sõnu hääli-
damata kui sügissemestri alul.

Energiline ja hoolas õppija oli
samas grupis 17-aastane Epp
Andersson, Sõdra Latini güm-
naasiumist, kes ikka tahtis
"rohkem grammatikat" ja
"vähem kirjanudust".

Stockholmi Prantsuse Lüt-
seumi kaheksanda klassi õpi-
lane Epp Kiviald ja noortehu-
tide kursusest osavõtja Catrin
Pusepp tundsid huvi romaani
lugemise vastu. Catrin on ise
lugenud Arvi Korki "Sulid ja
Võmmid". Ta kahtleb vaid, et
"lugemiseks ei ole sugugi aega.
Sudel sõidab ta "Kungla" su-
vekuusse kööki tööle.

Ojamaale sõidab Merike An-
dersson, kes osa suve töötab
pealinna postipangas. Ta käis
eesti keele kursustel koos oma
noorema venna Gunnariga.
Kõik etteütused kirjutas eran-
ditult "viie peale" Jacobi
gümnaasiumi õpilane Ann
Leesment, kes aga kah nendib,
et alapaudusel ei jõua raama-
tuid lühse lugeda.

Suur osa emakeelsest õpetu-
sest mõlemas grupis oli pühen-
datud praktilisele igapäevaste
keelele, rubriigil all "õige" ja
"vale". Näiteks olse tõlkimine
rootsi keelest "at ta studenten"
-- "võtta tudengit" või "slä upp
ett ord i ordboken" -- "lühä
sõna üles sõnaraamatus", mille
tulomuseks on nii kentsakad
väljendid eesti keeles. Helmi
Elleri grupp tegeles sageli just
tõlgetegga rootsi keelest eesti

keelde, kuna allakirjutatud
õpilased pani rootsikeelse teksti
järgi, näit. kirja kirjutama
sõbrale Kanadas.

Üldiselt on niistästi õpilased
kui õpetajad rahul tehtud tööga
antud olukorras ja piiratud
võimaluste juures. Helmi Eller
ütles tihti, et tundide lõppedes
tunneb end väinult "palju
värskemana kui tules". Ja al-
lakirjutatu, kes terve töönädala
jooksul on sageli pidanud mäs-
sama raskete klassidega rootsi
koolides, kus õpilasi raske kor-
rale sundida, nausis väsimusele
vaatamata laupäevi väikeste ja
distipliinerite eesti noorte
hulgas. (EPL/KS)

Kohtus...

Algus lk 1

Kuigi praegune tööerakond
näib maskeeritud sotsialistide-
na, minule on nad maskeeritud
kommunistid. Paljud austraali-
lased ei mõista seda -- nad pole
näinud, kuidas see toimub.

Kuid mina nägin seda juhtu-
tamas oma kodumaal, Lätis,
leedus, Ida-Saksamaal ja Pool-
las ja nüüd näen seda sama
juhtumas siin Austraalias.

Televisioonigaated tekitasid
Austraalias määratu poliitilise
tormi. "Sydney Morning Her-
ald" tõi suure foto Leida Eed-
last televisioonis kõnelemas,
pannes kirjutisele pealkirja:
"TV kmmunismiks süüdistat-
mine vihabast tööerakonda".

Tööerakond oli esitanud
nõudmise, et see televisiooni-
seeria lõpetataks. Televisiooni-
jaamale hakkas sabuma üht-
lasi ahvardusi. NSW peaminis-
ter Sir Robert Askin oli vastan-
ud protesteerijatele:

"Minu teades teavad need inimesed
reklamit vabatahtlikult, uskudes seda, mida nad
tulevad. Nad kasutavad sõna-
vabaduse õigust, millest töö-
erakondlased alati nii palju
riidgivad."

Nad Austraalia lehtedest
selgub, on kõige suuremat viha
tööerakondlastes tekkinud just
eestlanna seletus. Tööerakond-
lased, kes on olnud suurimad
sõnavabaduse nõudjad, kippu-
sid muutuma isegi tegelikuks,
mistõttu politsei oli sunnitud
seletuste andjaile andma poliit-
seilist kaitsert. Ettevaatusabi-
nõud võeti tarvitusele pärast
seda, kui televisiooni-aganturi
direktori John Singletoni auto
puruks pommitati.

KATSUTAKSE DISKREDITEERIDA

Et eestlannat diskrediteerida,
kirjutas kommunistliku partei
häälekandjas "Tribune" par-
teiliige D. B. Syme, et kommu-
nismivastane eestlanna Leida
Eedla on aastate eest otsinud
isegi temalt kui kommunistilt
abi. Pressi ja televisiooni re-
porterid usutlesid seepaale
Syme tema kodus, kes oma
väidet kinnitas.

Syme jättis aga tõelised as-
jaolud selgitamata. Nimelt oli
Eedlatel, kes pidasid kanafar-
mi, surnud loomaarsti poolt
süstitud vale seerumi tõttu kõik
kanad. Leida Eedla oli sel puhul
pöördunud kanafarmiter-
ühingu presidendi poole nõu ja
abi saamiseks. Ühingu presi-
dendiks oli D. B. Syme.

Vilmae valkis tõelistest as-
jaoludest ja jättis seega mulje,
angu oleks S Eedla tema kui
kommunisti abi otsinud.

Eskilstuna suvepäev 15. juunil

Suvepäeva korraldajad, Eskilstuna
Eesti Selts ja Västeråsti Eesti
Chingu juhatused on nüüd kindlaks
määratud kell 12.30 peale.

Avamiskese peab Eskilstuna
Eesti Seltsi esimees L. Pella ühi-
kese perituskõne. Palvust pidama
on kutsutud praost R. Koolmeister.
Praegu on veel teadmata, mis kel-
la ajal praost saabub, kuna temal
on sel päeval palju tegemist.

Suvepäeva kõnet pidama on
kutsutud Rootsi Eestlaste Eshduse
sekretär A. Pae. "Hämarikuude"
esinemisel on juba kirjutatud
"Eesti Päevalehes". Eeskava
suhtes on veel selgunud, et õhtusel
pidul tulevad ettekandmisele ha-
rudased eesti laulud.

Suvepäev toimub Sundbyholmi
lossi juures laupäeval 15. juunil.